

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ และนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของ
ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจ
พอเพียง ในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของ
ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน
บทที่ 2 พบว่า อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย
ภาระหนี้สิน ความมั่นใจในตนเอง การได้รับการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ และความสัมพันธ์ภายใน
ครอบครัว ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านที่ผ่านการประเมิน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจ
พอเพียง จำนวน 380 คน ที่ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973
: 727) ซึ่งได้แบบสัมภาษณ์กลับมาจำนวน 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพราะมีผู้ช่วยวิจัยใน
การดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยในระยะที่ 1 มีดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ซึ่งคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ของข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านที่ผ่านการประเมิน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

(n=380)

ข้อมูลด้านคุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
- ช่วงอายุ 25-35 ปี	82	21.58
- ช่วงอายุ 36-45 ปี	111	29.21
- ช่วงอายุ 46-65 ปี	187	49.21
รวม	380	100
2. ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียนในระบบ	84	22.10
- ประถมศึกษา	121	31.80
- มัธยมศึกษา	55	14.50
- อนุปริญญา/ ปวส.	57	15.00
- ปริญญาตรี	52	13.70
- สูงกว่าปริญญาตรี	11	2.90
รวม	380	100
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
- 2 คน	52	13.70
- 3 คน	34	8.90
- 4 คน	56	14.70
- 5 คน	85	22.40
- 6 คน	57	15.00
- 7 คน	92	24.20
- 8 คน	4	1.10
รวม	380	100

ข้อมูลด้านคุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย (ต่อเดือน)		
- ระหว่าง 0 – 2,000 บาท	106	27.90
- ระหว่าง 2,001 – 4,000 บาท	131	34.47
- ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท	84	22.10
- ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท	33	8.69
- ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท	26	6.84
รวม	380	380
5. การหนี้สิน		
- ไม่มีหนี้สิน	105	27.60
- มีหนี้สิน	275	72.40
รวม	380	100
6. การได้รับการฝึกอบรม		
- ไม่เคย	106	27.90
- เคย	274	72.10
รวม	380	100

จากตารางที่ 6 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 380 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีช่วงอายุ 25-35 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 21.58 ช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.21 และช่วงอายุ 46-65 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 49.21 กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมา ไม่ได้เรียนในระบบ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ระดับปริญญาตรี 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 รองลงมา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 กลุ่มตัวอย่างมีความสมดุลของรายรับกับ

รายจ่าย (ต่อเดือน) ระหว่าง 0 – 2,000 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 ระหว่าง 2,001 – 4,000 บาท จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.47 ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.69 ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีหนี้สิน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60 และมีหนี้สิน จำนวน 275 คิดเป็นร้อยละ 72.40 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 และเคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 72.10

2. การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานในการตรวจสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุโดยสมการเชิงโครงสร้าง อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของตัวแปรต้น ตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Level of Significance .05) โดยการเริ่มจากการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบจำลองสมมติฐานการวิจัย การกำหนดข้อมูลจำเพาะตามรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัย การตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ การตรวจสอบเงื่อนไขที่กำหนดของการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง และในการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัย รวมถึงการปรับแบบจำลองและทดสอบความตรงตามข้อกำหนด จนแบบจำลองสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วสรุปแปลความหมายผลการวิเคราะห์ โดยการจำแนกค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุออกเป็นอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลโดยรวมของตัวแปร ตามรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สัญลักษณ์ใช้แทนตัวแปร

AGE	แทน	อายุ
EDUC	แทน	ระดับการศึกษา
MEMBER	แทน	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
BALANCE	แทน	ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย
DEBT	แทน	ภาระหนี้สิน
RELY	แทน	ความมั่นใจในตนเอง

TRAIN	แทน	การได้รับการฝึกอบรม
LEAD	แทน	ภาวะผู้นำ
RELATION	แทน	ความสัมพันธ์ในครอบครัว
SELFRELY	แทน	การพึ่งตนเองของประชาชน

2.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SKEWNESS	แทน	ค่าความเบ้ (Skewness)
KURTOSIS	แทน	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient)
R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณยกกำลังสองหรือ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Square Multiple Correlation Coefficient)
X ²	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index)
RMR	แทน	ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (Root Mean Square Residual)
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjust Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน	ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation)
CN	แทน	ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (Critical N)
DE	แทน	อิทธิพลทางตรง (Direct Effects)
IE	แทน	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects)
TE	แทน	อิทธิพลรวม (Total Effects)

ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้โปรแกรม LISREL คือ ลักษณะการกระจายของข้อมูล
ต้องกระจายแบบ โค้งปกติ ทุกตัวแปรจะต้องมีได้ค่า ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis)
ไม่เกิน ± 1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทำการตรวจสอบค่าความเบ้ และค่าความโด่ง
ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง
(Kurtosis) ของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสถิติความเบ้ (Skewness)	ค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis)
1. อายุ (AGE)	44.92	10.28	-.073	-.846
2. ระดับการศึกษา (EDUC)	2.75	1.45	.505	-.888
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER)	4.92	1.71	-.310	-1.037
4. ความสมดุลของรายรับกับ รายจ่าย (BALANCE)	3892.55	2450.89	.857	-.038
5. ภาระหนี้สิน (DEBT)	1.73	0.44	-1.004	-.996
6. ความมั่นใจในตนเอง (RELY)	3.30	0.55	0.096	-0.051
7. การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN)	1.72	0.44	-0.990	-1.026
8. ภาวะผู้นำ (LEAD)	3.30	0.70	0.330	0.027
9. ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว (RELATION)	3.24	0.67	-0.288	0.890
10. การพึ่งตนเองของ ประชาชน (SELFRELY)	3.29	0.83	0.170	-0.351

จากตารางที่ 7 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการ
ทดสอบคุณลักษณะของข้อมูลในการกระจายข้อมูลว่าเป็น โค้งปกติหรือไม่ ด้วยการทดสอบค่าสถิติ
ความเบ้ (Skewness) และทดสอบค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรทั้ง 10 ตัว จะเห็นได้ว่า

มีค่าไม่เกิน ± 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเพื่อเป็นการทดสอบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงในตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDUC) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย (BALANCE) ภาระหนี้สิน (DEBT) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.148 ถึง .419 ซึ่งพบว่าไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.85 ขึ้นไป ถือว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองสูงเกินไป (Multicollinearity) สามารถนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานต่อไปได้ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร (Variables)	กลุ่มตัวอย่าง (n= 380)								
	AGE	EDUC	MEMBER	BALANCE	DEBT	RELY	TRAIN	LEAD	RELATION
AGE	1.000								
EDUC	-.139*	1.000							
MEMBER	.238*	-.136*	1.000						
BALANCE	-.148*	.072	-.075	1.000					
DEBT	-.096	.056	.022	.419*	1.000				
RELY	.022	.037	.048	-.055	-.035	1.000			
TRAIN	-.034	-.002	-.015	.345*	.311*	.016	1.000		
LEAD	-.007	.003	-.064	-.075	-.129*	.007	-.032	1.000	
RELATION	.047	.049	.081	.042	.065	.011	.009	-.076	1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

(Multiple Linear Regression) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัว ได้แก่ อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDUC) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย (BALANCE)

ภาระหนี้สิน (DEBT) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) กับตัวแปรตาม ได้แก่ การพึ่งตนเองของประชาชน ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (SELFRELY) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวที่นำมาวิเคราะห์ในสมการมีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของประชาชน ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพียง 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ (AGE) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) ดังที่แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระที่มีต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Multiple Linear Regression

Model	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.	
					B
1	(Constant)	1.355		2.981	.003
	AGE	-.008	-.101	-2.085*	.038
	EDUC	.027	.046	.978	.329
	MEMBER	.060	.123	2.549*	.011
	BALANCE	-5.292E-06	-.016	-2.91	.771
	DEBT	.019	.010	.193	.847
	RELY	-.153	-.101	-2.176*	.030
	TRAIN	.250	.134	2.665*	.008
	LEAD	.126	.106	2.262*	.024
	RELATION	.488	.391	8.379*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (SELFRELY) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีอยู่ 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ (AGE) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) โดยเรียงลำดับจาก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากไปหาน้อย ได้แก่ ตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) (Beta = 0.391) รองลงมา ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม (Beta = 0.134) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) (Beta = 0.123) ภาวะผู้นำ (LEAD) (Beta = 0.106) อายุ (AGE) (Beta = -0.101) และ ความมั่นใจในตนเอง (RELY) (Beta = -0.101) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination) $R^2 = 0.796$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัว ร่วมกันมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม คือ การพึ่งตนเองของประชาชน ร้อยละ 79.60 ดังได้แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination)

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.825 ^a	.796	.790	.75247

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจ

พอเพียง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) เพื่อคัดเลือกเอาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (SELFRELY) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไปทำการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ของการวิจัย จึงได้ใช้สถิติการวิเคราะห์เป็นแบบ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือ สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปรต้น ได้แก่ อายุ (AGE) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) ที่ส่งผลทั้งโดยตรง โดยอ้อมและโดยรวมต่อตัวแปรตาม คือ การพึ่งตนเองของประชาชน (SELFRELY)

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในข้อ 1 คือ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย ภาระหนี้สิน ความมั่นใจในตนเอง การได้รับการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่งผลทั้งโดยตรง โดยอ้อมและโดยรวมต่อตัวแปรตาม คือ มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แต่เมื่อผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ จำนวน 380 ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง 380 คน ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดมหาสารคามแล้ว พบว่ามีตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่ส่งผลต่อตัวแปรตาม นั่นคือ

การพึ่งตนเองของประชาชน อยู่ 3 ตัวแปร คือ 1)ระดับการศึกษา 2) ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย และ 3) ภาระหนี้สิน ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์และจะทำการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงไม่นำตัวแปรอิสระ ทั้ง 3 ตัวดังกล่าวมาทำการทดสอบต่อไป

การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์
ได้ค่าสถิติดังต่อไปนี้

Chi-Square = 4.93 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ Chi-Square / df = < 3)

Degrees of Freedom = 1

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.102

(ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≤ 0.05)

P-value = 0.02635

Critical N (CN) = 448.06

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.024 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≤ 0.05)

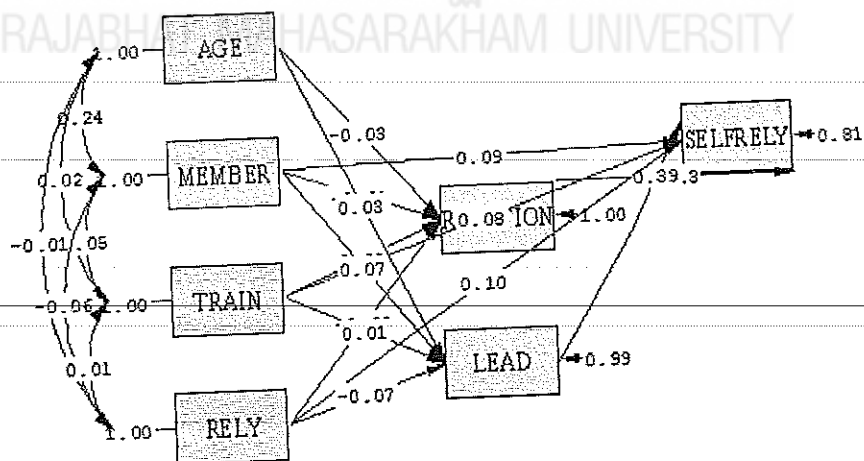
Standardized RMR = 0.024 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≤ 0.05)

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.99 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≥ 0.90)

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.92 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≥ 0.90)

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.071

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHARASARAKHAM UNIVERSITY

Chi-Square=4.93, df=1, P-value=0.02635, RMSEA=0.102

แผนภาพที่ 8 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแบบดั้งเดิมที่ 1

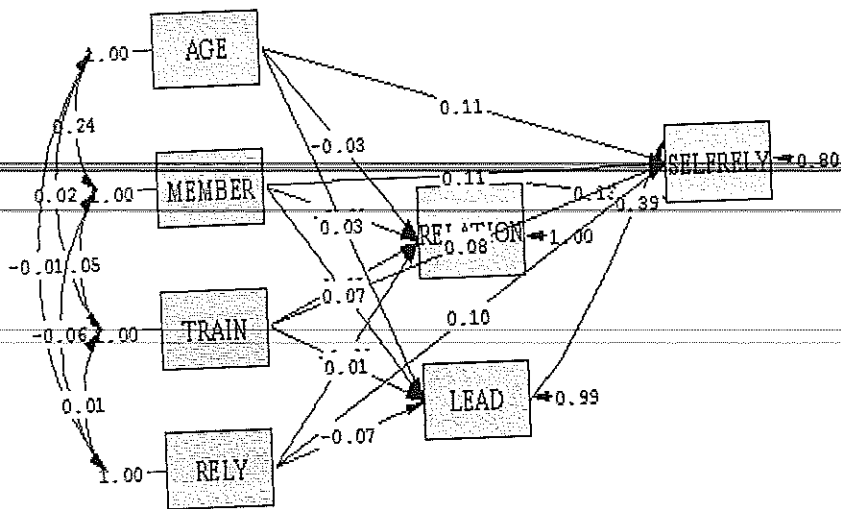
ตารางที่ 11 คำนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสมมติฐานตั้งต้นที่ 1 ของการวิจัย

ค่าสถิติในตัวแบบตั้งต้นที่ 1

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ค่าสถิติไป	ผลการพิจารณา
χ^2	Chi-Square /df = < 3	ตัวแบบตั้งต้น $\chi^2=4.93$, df=1 (p-value=0.02635)	ไม่ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.92	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.102	ไม่ผ่านเกณฑ์
RMR	≤ 0.05	0.024	ผ่านเกณฑ์

จากแผนภาพที่ 8 และตารางที่ 11 ผลจากการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับตัวแปรตาม ในตัวแบบตั้งต้นที่ 1 พบว่า คำนีความสอดคล้องกลมกลืนของ ตัวแบบสมมติฐานตั้งต้น ไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแบบจำลองใช้ค่าดัชนีต่าง ๆ รวมทั้งคำนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบไม่อยู่ตามเกณฑ์ คำนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการปรับปรุงตัวแบบจำลองโดยการปรับตัวแบบ โดยยึดข้อเสนอการปรับตัวแบบ (Model Modification) ซึ่งอาศัยค่าดัชนีตัวแบบ (Model Modification Indices) และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎี และทำการทดสอบสมมติฐานอีกครั้ง ดังแสดงในแผนภาพที่ 9

Chi-Square=0.05, df=1, P-value=0.82920, RMSEA=0.000

แผนภาพที่ 9 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ปรับปรุงใหม่ เป็นตัวแบบสุดท้าย

จากแผนภาพที่ 9 จะเห็นได้ว่า การทดสอบดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ได้จากตัวแบบสมมติฐานตั้งต้น และตัวแบบปรับปรุงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแบบสุดท้าย ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสุดท้ายของการวิจัย

ค่าสถิติในตัวแบบสุดท้าย

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ค่าตัวแบบสุดท้ายของการวิจัย	ผลการพิจารณา
χ^2	Chi-Square / df = < 3	$\chi^2 = 0.05, df=1$ (p-value=0.82920)	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.000	ผ่านเกณฑ์
RMR	≤ 0.05	0.0021	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 12 เมื่อมีการพิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบจำลองความสัมพันธ์สมการเชิงโครงสร้างของการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการทดสอบพบว่าโมเดลความสำเร็จในการจัดการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.05 ที่องศาอิสระ (df) 1 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value of χ^2) เท่ากับ 0.82920 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดไว้ว่าค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่แตกต่างกัน หรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีอัตราส่วน ไค-สแควร์ สัมพัทธ์ (Chi-square / df, 0.05/1 = 0.05) มีค่าเท่ากับ 0.05 อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด คือ น้อยกว่า 3.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มากกว่า 0.90 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.0021 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ น้อยกว่า 0.05 แสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปได้ว่า แบบจำลองความสัมพันธ์สมการเชิงโครงสร้างของการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและโดยรวม ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผล

ตัวแปรสาเหตุ	ประเภทของอิทธิพล	ตัวแปรผล		
		RELATION	LEAD	SELFRELY
AGE	DE	0.03	0.03	0.10
	IE	0.00	0.00	0.01
	TE	0.03	0.03	0.11
MEMBER	DE	0.01	0.07	0.11
	IE	0.00	0.00	0.03
	TE	0.01	0.07	0.14

ตัวแปร สาเหตุ	ประเภทของ อิทธิพล	ตัวแปรผล		
		RELATION	LEAD	SELFRELY
TRAIN	DE	0.02	0.01	0.12
	IE	0.00	0.00	0.01
	TE	0.02	0.01	0.13
RELY	DE	0.03	0.07	0.05
	IE	0.00	0.00	0.03
	TE	0.03	0.07	0.08
RELATION	DE	-	-	0.39
	IE	-	-	0.00
	TE	-	-	0.39
LEAD	DE	-	-	0.10
	IE	-	-	0.00
	TE	-	-	0.10
	R^2	0.00	0.01	0.796

จากตารางที่ 13 การกำหนดเส้นอิทธิพลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการพึ่งตนเองของประชาชน
ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลโดยรวม อธิบายได้
ดังนี้

3.1 อิทธิพลทางตรง

3.1.1 อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.10

3.1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรง

เท่ากับ 0.11

3.1.3 การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ

0.12

3.1.4 ความมั่นใจในตนเอง (RELY) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.05

3.1.5 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรง

เท่ากับ 0.39

3.1.6 ภาวะผู้นำ (LEAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.10

3.2 อิทธิพลทางอ้อม

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลโดยอ้อมต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยส่งผ่าน ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) มีดังนี้ คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.03 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.01 การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.02 และความมั่นใจในตนเอง (RELY) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.03

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลโดยอ้อมต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยส่งผ่าน ภาวะผู้นำ (LEAD) มีดังนี้ คือ อายุ (AGE) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.03 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.07 การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.01 และความมั่นใจในตนเอง (RELY) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยอ้อมเท่ากับ 0.07

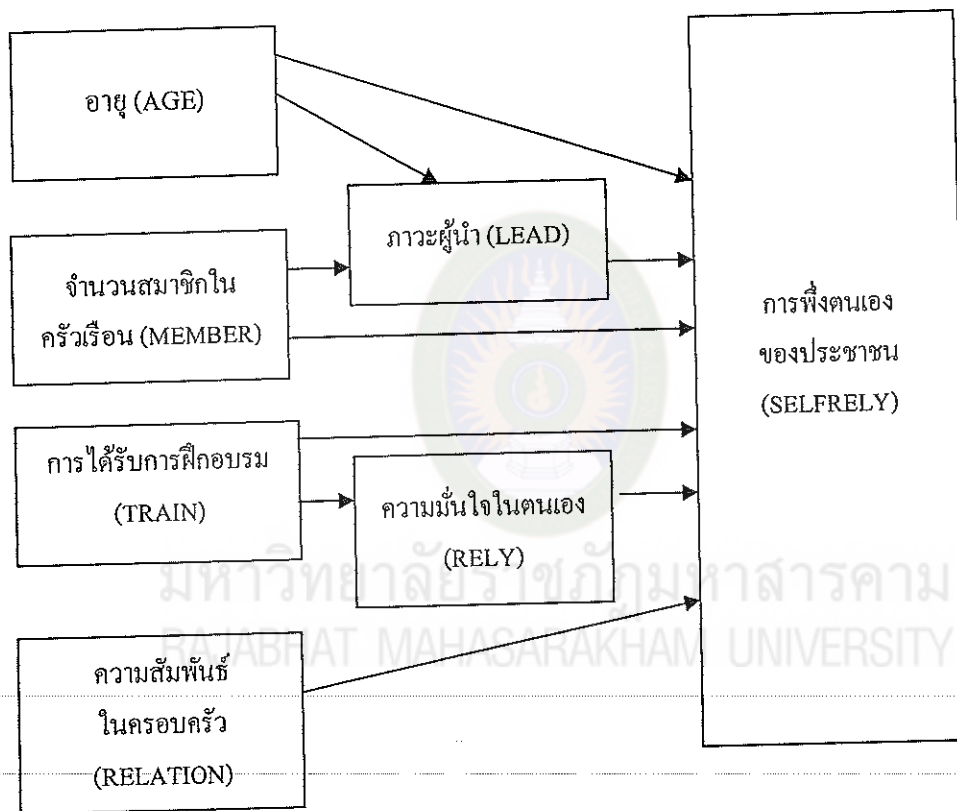
3.3 อิทธิพลโดยรวม

อิทธิพลโดยรวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มากที่สุด คือความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.39 รองลงมาได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.14 การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.13 อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.11 ภาวะผู้นำ (LEAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.10 และปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมน้อยที่สุดคือ ความมั่นใจในตนเอง (RELY) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.08

จากวัตถุประสงค์การวิจัยในระยะที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย ภาระหนี้สิน ความมั่นใจในตนเอง การได้รับการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 380 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 380 ฉบับ จึงสรุปผลการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ว่า โดยภาพรวมของตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ปัจจัยที่มีต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) อายุ (AGE) 2) จำนวนสมาชิกใน

ครัวเรือน (MEMBER) 3) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) 4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) 5) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) และ 6) ภาวะผู้นำ (LEAD) โดยสามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรผลลัพธ์ ได้ร้อยละ 79.60

ผู้วิจัยจึงได้นำเอาปัจจัยสาเหตุทั้ง 6 ปัจจัย ประกอบด้วย อายุ (AGE) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) ความมั่นใจในตนเอง (RELY) และภาวะผู้นำ (LEAD) ไปพัฒนาเป็นรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

แผนภาพที่ 10 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL จากปัจจัยที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4) ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย 5) ภาระหนี้สิน 6) ความมั่นใจในตนเอง 7) การได้รับการฝึกอบรม 8) ภาวะผู้นำ และ 9) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อผู้วิจัยนำเข้าสู่สมการตามโปรแกรมโดยใช้ข้อมูลการตอบแบบสัมภาษณ์การวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุ 9 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียง มีเพียง 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) การได้รับการฝึกอบรม 4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 5) ความมั่นใจในตนเอง และ 6) ภาวะผู้นำ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2557 ณ ห้องประชุมวิบูลย์-ยุพิน เลขาธิการคณะมนตรีมหาวิทยลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้แนวคำถามการสนทนากลุ่ม 4 ข้อ โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน 2) กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน จากการดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า

ผลการสนทนากลุ่มจากปราชญ์ชุมชนและผู้นำชุมชนได้สะท้อนความคิดเห็นว่าการพึ่งตนเองได้เกิดจากการพัฒนาของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมแบบใช้สารเคมีมาปรับเปลี่ยนเป็นการใช้เกษตรกรรมทางเลือก โดยใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ ปุ๋ยหมัก และบางครั้งก็มีเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน เช่น

นายคำพันธ์ น้อยวงษ์ ปราชญ์ชาวบ้าน กล่าวถึงประสบการณ์การได้รับการฝึกอบรมของตนเองและครอบครัวว่า “ในครอบครัวของตนเองได้ทำการเกษตรผสมผสาน เนื่องจากได้สมัครเป็นสมาชิก เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ที่ส่งเสริมให้สมาชิกทำเกษตรยั่งยืน เพื่อการพึ่งตนเอง และได้มีโอกาสได้เรียนรู้หลายอย่างในการทำเกษตรยั่งยืน ทั้งแนวคิด/เทคนิค ประสบการณ์ ที่ได้จากการอบรม /ศึกษาดูงาน และได้ศึกษาแนวพระราชดำริ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมกับจากหน่วยงานรัฐ ที่ได้ร่วมสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาการเกษตร หลายๆด้าน นับว่าเป็นจุดหนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจ พร้อมทั้งจะนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง” (คำพันธ์ น้อยวงษ์, 2557 : สัมภาษณ์)

คุณตาประสาธน์ รัตนปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม กล่าวถึงการสร้างความมั่นใจในตนเองของประชาชนว่า “การใช้ชีวิตที่รู้จักประมาณตนเอง (มีแค่นี้ ควรใช้แค่นี้) ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา รู้จักใช้องค์ความรู้ หรือภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมาใช้ โดยเน้นหัวใจของเศรษฐกิจพอเพียง” ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดให้พึ่งตนเองได้ โดยการกินข้าวเป็นหลัก กินผักเป็นยา กินปลาเป็นอาหาร เฮ็ดเวียกเฮ็ดงานต่างเขามีแสง” และเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการพึ่งตนเองว่า “การพัฒนาผู้นำการพึ่งตนเอง ต้องพัฒนาให้ผู้นำครอบครัวและชุมชน มีความรอบรู้ เอาใจใส่ มีความจริงใจ มีจิตอาสา มีการประกวดผลงานทุกปี มีคนมาศึกษาดูงานเป็นประจำ และมีใจสาธารณะ” (ประสาธน์ รัตนปัญญา, 2557 : สัมภาษณ์)

นายนิคม หาวีร์ธ ได้กล่าวว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมากกว่านั้นจะได้รับการฝึกฝนให้พึ่งตนเองได้ตั้งแต่สมัยยังเด็ก เนื่องจากสมัยก่อนพ่อแม่ต้องทำอะไรทำนา ลูกๆก็ต้องช่วยงานแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ทั้งงานบ้าน งานสวน งานนา ทั้งยังต้องช่วยให้อาหารเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ช่วยทำกับข้าวกับปลา รอไว้เวลาเย็นที่พ่อแม่กลับมา ต่างจากลูกๆสมัยใหม่ที่สะดวกสบาย พ่อแม่กลับมาจากทำงานก็ซื้อกับข้าวแกงถุงมาให้ ไม่ต้องหุงหาอาหาร มีหน้าที่เรียนอย่างเดียวไม่ได้ช่วยงานบ้าน ดังนั้นพ่อแม่สมัยใหม่ต้องรู้จักปลูกฝังช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว สร้างรายได้เสริมช่วงเวลาหลังเลิกเรียน (นายนิคม หาวีร์ธ. 2557 : สัมภาษณ์)

สมาชิกในครัวเรือนนั้นเป็นแรงงานในการประกอบอาชีพของครอบครัว ทั้งอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่นา และการรับจ้างต่างๆ ในหมู่บ้าน ดังเช่น

นายเสงี่ยม อุทัยมา กล่าวว่า “ถ้ามีคนน้อยก็ให้แบ่งเวีก แบ่งงานกันทำในครอบครัว ถ้าทำไม่ได้ก็ให้พี่น้องมาช่วย” (เสงี่ยม อุทัยมา. 2557 : สัมภาษณ์)

นายบุญกอบ แสนสุพรรณ กล่าวถึงการได้รับการฝึกอบรมเพื่อการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพว่า “ให้ปลูกทุกอย่างที่กินได้ ไม่ต้องใส่ปุ๋ย ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลง เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ไว้เป็นอาหารจะได้ไม่ต้องไปซื้อกิน มีกินได้ทุกวัน” (บุญกอบ แสนสุพรรณ. 2557 : สัมภาษณ์)

ผลการสนทนากลุ่มจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน ได้สะท้อนความคิดเห็นว่า

ผศ.บุญเลิศ สดสุชาติ กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนและจัดจำหน่ายผลผลิต ว่า “การพึ่งตนเองเกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภค การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ขายได้ และมีการแลกเปลี่ยนผลผลิต มีการแบ่งปันพี่น้องญาติมิตร และส่วนที่เหลือควรมานำขายกันในหมู่บ้าน จะได้มีสินค้าที่ปลอดภัยจากสารเคมี รับประทานกันในหมู่บ้าน” (บุญเลิศ สดสุชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ยังควรฝึกอบรมให้ชาวบ้านได้มีความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประกอบอาชีพ ดังเช่น

นายสุดใจ ทูยบึงฉิม กล่าวว่า “พ่อแม่พาเฮ็ดอยู่เฮ็ดกิน บ่ได้เฮ็ดเพื่อการค้าขาย แต่เพื่อให้พึ่งตนเองได้ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดทำมาหากิน ถ้าขายข้าวไม่ได้ราคาก็เลี้ยงไก่ ขายไก่ 2 กิโล ได้เท่ากับ ข้าว 6 กิโล” (สุดใจ ทูยบึงฉิม. 2557 : สัมภาษณ์)

ผศ.ศักดิ์เจริญ ภาวภูตานนท์ กล่าวว่า “ควรให้ชาวบ้านเฮ็ดพอได้อยู่ได้กิน เก็บกินอยู่บ้าน เอาชาวบ้านมาเรียนรู้ ไม่ต้องใช้พื้นที่หลายๆ ทำหลุมพอเพียงก็ได้” (ศักดิ์เจริญ ภาวภูตานนท์. 2557 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้การจัดการฝึกอบรมให้ประชาชนควรมีให้มีการศึกษาบริบทของตนเองเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ดังเช่น

นายกริชพัฒน์ ภูวนา กล่าวว่า “ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ได้แก่ ผู้นำและชาวบ้านกลับไป

ชักนำ พาทำ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีการศึกษา การเรียนรู้ จัดปัญหาและสภาพตนเอง มีการสร้างความศรัทธา ความร่วมมือ ความเชื่อมั่น ให้กับชุมชน สร้างทักษะชีวิต และพัฒนาสังคมชุมชน และชาวบ้านชอบเรียนรู้แล้ว ทำได้เลย ปลูกได้ กินได้เร็ว ผักที่ปลูกแล้ว ไม่ต้องปลูกอีก (ผักยืนต้น) เรียนรู้วิธีปลูก วิธีเตรียมดินไปพร้อมๆ กัน” (กริชพัฒน์ ภูวนา, 2557 : สัมภาษณ์)

สรุปผลการสนทนากลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม ได้ข้อค้นพบที่มีลักษณะการพึ่งตนเองที่ร่วมกัน และสอดคล้องกับปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรม LISREL ดังนี้ 1) อายุของหัวหน้าครัวเรือน 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถเป็นแรงงาน และสามารถหารายได้ให้ครอบครัวได้ 3) การได้รับการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกและการเรียนรู้จากจากปราชญ์ในชุมชน ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษพ่อแม่ญาติพี่น้อง และการฝึกฝนด้วยตนเอง 4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวให้มีกิจกรรมร่วมกัน 5) ความมั่นใจในตนเอง โดยการพัฒนาฝึกฝนด้วยตนเอง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น และ 6) ภาวะผู้นำ โดยการสร้างแกนนำการพึ่งตนเอง ทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเอง ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการสร้างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การยกร่างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัย ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 นำมาจัดกลุ่ม (Grouping) เพื่อนำมาสร้างเป็นร่างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากการวิจัยพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มากที่สุด คือความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.39 รองลงมาได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.13 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.11 อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.11 ภาวะผู้นำ (LEAD) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวม

เท่ากับ 0.10 และปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมน้อยที่สุดคือ ความมั่นใจในตนเอง (RELY) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.08 ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพล ทั้ง 6 ตัวแปร นั้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างกิจกรรมการพัฒนาได้ 4 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION) การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN) ภาวะผู้นำ (LEAD) และความมั่นใจในตนเอง (RELY) ส่วนอีก 2 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (AGE) และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMBER) นั้น ไม่สามารถจัดกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลและครอบครัว ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงได้ จึงนำเฉพาะ 4 ปัจจัยที่สามารถจัดกระทำการพัฒนาได้มาสร้างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน สรุปทิศทางการพัฒนาได้ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ทิศทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัย	ทิศทางการพัฒนา
1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว (RELATION)	พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครอบครัว มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ มีการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และมีการใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว
2. การได้รับการฝึกอบรม (TRAIN)	พัฒนาให้เกิดความรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเอง เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายการพัฒนา โดยเริ่มจากภายในครอบครัว สายเครือข่าย ตูกระดับชุมชน
3. ภาวะผู้นำ (LEAD)	พัฒนาให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ การพัฒนาตนเอง ให้สามารถนำพาครอบครัวไปสู่การพึ่งตนเองได้
4. ความมั่นใจในตนเอง (RELY)	พัฒนาให้เกิดการรู้จักวิเคราะห์ตนเองและครอบครัว มีทัศนคติในเชิงบวกต่อการพึ่งตนเอง มีการวางแผนเป้าหมายของตนเอง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ในภาวะวิกฤต

2. ผู้วิจัยได้ทำการยกร่าง รูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง ตามทิศทาง การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง ได้กิจกรรมตามปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการพึ่งตนเอง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในกรณีของกิจกรรมที่ได้รับ การยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 แบ่งเวียง (แบ่งหน้าที่) แบ่งงาน สานสัมพันธ์ครอบครัว ควรให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม โดย ได้ร่วมระดมความคิดเห็นกันว่ากิจกรรมในครอบครัวมีอะไรบ้าง จะแบ่งหน้าที่กันอย่างไร กิจกรรม ที่ 2 ดุ่มโฮมพาแลง กินข้าวนำกัน (รับประทานอาหารร่วมกัน) ควรให้ชาวบ้านทำอาหารจากวัตถุดิบ ที่มีในชุมชนมารับประทานร่วมกัน ในช่วงเย็นจะได้มาร่วมกันทุกครอบครัว กิจกรรมที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการประยุกต์ใช้ หลักเศรษฐกิจในครอบครัว เช่น เคยปลูกข้าวอย่างเดียว แต่ถ้าปีนั้นแล้ง ควรจะปลูกอะไรทดแทน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน กิจกรรมที่ 4 การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ เช่น โครงการพื้นที่ 1 ไร่ 1 แสน หรือหลุมพอเพียง หรือการปลูกต้นกล้วย ปลูกผัก กล้วยที่อาบน้ำซักผ้า หรือการปล่อยให้พืชเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น การสาคน้ำส้มตำไปบนดิน เป็นต้น สามารถปลูกข้างห้องน้ำ ข้างครัว ปลูกใส่กระถาง กระละมังถังแตก ยางรถ กิจกรรมที่ 5 การ เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ เช่น การเลี้ยงปลาสระบ้าน การเลี้ยงไก่บ้านปล่อยให้หา กินตามธรรมชาติ จะทำให้แข็งแรงดี ไม่เป็นโรคง่าย มีภูมิคุ้มกันโรคดี กิจกรรมที่ 6 การปลูกผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกเรือนใหม่นั้นต้องปลูกกล้วย อ้อย มะพร้าว ต้นไม้ ตามบ้านอย่างน้อยบ้านละ 5-10 ต้น โดยปลูกทุกอย่างที่กิน แต่ไม่ใช่กินทุกอย่างที่ปลูก ควร ปลูกผักที่ปลูกแล้วไม่ต้องปลูกอีก เช่น ผักเม็ก ผักกระโดน และผักอื่นๆ ถ้าบางบ้าน ไม่มีพื้นที่ปลูก มากต้องปลูกหลุมพอเพียง เช่น หลุมส้มตำ หลุมต้มไก่ ถ้ามีพื้นที่มากๆ ก็ปลูกยางนา ปลูกป่าไผ่จะ ได้มีป่าในหมู่บ้าน ฤดูฝนจะสามารถเก็บเห็ดกินได้ กิจกรรมที่ 7 การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และ ขยายพันธุ์พืช ควรฝึกอบรมให้ชาวบ้านรู้จักวิธีเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์อย่างง่าย ทำได้ในครัวเรือน โดย ไม่ต้องใช้สารเคมี กิจกรรมที่ 8 การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช ควรตั้งคลังเมล็ดพันธุ์พืช โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์พืชผักสมุนไพร การปลูกกล้วยโดยการผ่าเหง้ากล้วยได้หัวละ เมื่อได้ต้นพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ก็แจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน กิจกรรมที่ 9 การพัฒนาแกนนำพึ่งตนเอง โดยการอบรมให้ ชาวบ้านพัฒนาการพึ่งตนเอง โดยความสมัครใจ และกิจกรรมที่ 10 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนพอเพียง พึ่งตนเองได้ เป็นเวทีให้ชาวบ้านได้พูดคุยกันบ่อยๆ ให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กันเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 กิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเอง

ปัจจัยที่ผลต่อ การพัฒนาการพึ่งตนเอง	กิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเอง
1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว	1. แบ่งเวียง (แบ่งหน้าที่) แบ่งงาน สถานสัมพันธ์ครอบครัว 2. ตุ่มโสมพาแลง กินข้าวร่วมกัน (รับประทานอาหารร่วมกัน)
2. การได้รับการฝึกอบรม	3. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน 4. การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5. การเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ 6. การปลูกผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง 7. การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช 8. อาหารท้องถิ่น ตลาดชุมชน
3. ภาวะผู้นำ	9. การพัฒนาแกนนำพึ่งตนเอง
4. ความมั่นใจในตนเอง	10. เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนพอเพียง พึ่งตนเองได้

3. นำรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินรูปแบบการพัฒนาเลือกกิจกรรม ด้วยการให้คะแนนระดับความเหมาะสม 5 ระดับ คือ เหมาะอย่างยิ่ง (5) เหมาะสม (4) ไม่น่าใจ (3) ไม่เหมาะสม (2) ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง (1) และเลือกรูปแบบกิจกรรมที่มีค่าคะแนนความเห็นชอบตั้งแต่ 3.51 - 5.00 โดยพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3 ต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำโครงการและกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านโครงสร้างของโครงการ			
1.1 ความสำคัญและปัญหาการพัฒนาโครงการมีความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 หลักการของโครงการเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
1.3 เป้าหมายของโครงการชัดเจน	4.40	0.55	มาก
1.4 จุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับเป้าหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด
1.5 กระบวนการเรียนรู้เหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
1.6 สื่อประกอบมีความหลากหลาย	4.40	0.55	มาก
1.7 มีการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
1.8 มีเอกสารประกอบ	4.80	0.45	มากที่สุด
2. สภาพปัญหาและความจำเป็นของโครงการ			
2.1 ความจำเป็นของการพัฒนาโครงการ	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 ความเหมาะสมของการพัฒนาโครงการ	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3 ปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม	4.60	0.89	มากที่สุด
2.4 ความเหมาะสมของแนวทางในการแก้ไขปัญหา	4.60	0.55	มากที่สุด
3. หลักการของโครงการ			
3.1 ความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 ความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3 ความเป็นไปได้	4.60	0.55	มากที่สุด
4. เป้าหมายของโครงการ			
4.1 เป็นประโยชน์ต่อประชาชน	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 กำหนดสิ่งที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
4.3 สอดคล้องกับความต้องการของสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
5. จุดมุ่งหมายของ โครงการ			
5.1 ความชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
5.2 ความเป็นไปได้	4.80	0.45	มากที่สุด
5.3 เหมาะสมกับประชาชน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.4 สอดคล้องกับความต้องการของสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด
5.5 ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กระบวนการเรียนรู้			
6.1 ความเหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
6.2 สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของโครงการ	4.80	0.45	มากที่สุด
6.3 สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้	4.80	0.45	มากที่สุด
7. สื่อประกอบและแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม			
7.1 สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
7.2 เหมาะสมกับประชาชน	4.80	0.45	มากที่สุด
7.3 สนับสนุนให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการได้	4.80	0.45	มากที่สุด
8. การวัดและประเมินผล			
8.1 ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้วัด	4.60	0.55	มากที่สุด
8.2 ความเป็นไปได้ในการวัดผล	4.60	0.55	มากที่สุด
8.3 ตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการได้	4.60	0.55	มากที่สุด
8.4 เหมาะสมกับระดับของประชาชน	4.80	0.45	มากที่สุด
9. ด้านเอกสารประกอบ			
9.1 องค์ประกอบของเอกสารประกอบมีความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
9.2 รายละเอียด คำชี้แจงของเอกสารประกอบมีความเหมาะสมและชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 31 ข้อ เหมาะสมระดับมาก 3 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.60-4.80 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะให้ปรับข้อความในแต่ละหน่วย ปรับเนื้อหา ปรับการวัดผลประเมินผล ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ 1) การอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้าน โดยใช้ภาษาท้องถิ่น เพราะไม่ต้องแปล เข้าใจง่าย 2) ควรมีการติดตามสอบถาม และสังเกตพฤติกรรมระหว่างการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ 3) ควรให้ชาวบ้านเลือกทำกิจกรรมที่อยากทำโดยสมัครใจ และสอดคล้องกับชีวิตให้เป็นอาชีพเสริมที่ช่วยตนเองได้ 4) ควรจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ เพราะชาวบ้านชอบเรียนแล้วทำเลย เห็นผลเร็ว ไม่ต้องรอนาน และ 5) ควรให้มีคนเข้ามาดูงานเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้รูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

1. การทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อผู้วิจัยได้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ผ่านกระบวนการวิจัย กระบวนการสนทนากลุ่ม และกระบวนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้กิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม เพื่อให้การดำเนินการรูปแบบพัฒนาที่ได้ดำเนิน ไปอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องและต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการพัฒนาแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2557 ถึงเดือนธันวาคม 2557 ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 กำหนดการพัฒนาารูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับที่	กิจกรรม	วัน เดือน ปี ที่จัดกิจกรรม
1	การประชุมที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน	22 กรกฎาคม 2557
2	การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	23 กรกฎาคม 2557
3	การเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้	13 สิงหาคม 2557
4	การปลูกผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง	14 สิงหาคม 2557
5	การเก็บรักษามล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช	20 สิงหาคม 2557
6	แบ่งเวียก (แบ่งหน้าที่) แบ่งงาน สานสัมพันธ์ครอบครัว	15 กันยายน 2557
7	การพัฒนาแกนนำพึ่งตนเอง	10 กันยายน 2557
8	อาหารท้องถิ่น ตลาดชุมชน	21 ตุลาคม 2557
9	คุ้มโฮมพาแลง กินข้าวร่วมกัน (รับประทานอาหารร่วมกัน)	16 พฤศจิกายน 2557
10	เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนพอเพียง พึ่งตนเองได้	11 ธันวาคม 2557

หลังจากได้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากการวิจัยระยะที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง คือ ประชาชนในหมู่บ้านคอนแดง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการเก็บแบบสอบถามข้อมูลการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในบ้านคอนแดง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 40 คน

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูลการทดลอง

2.1 ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มทดลอง ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2557 เป็น Pretest

2.2 หลังดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มทดลอง ในวันที่ 15 ธันวาคม 2557 เป็น Posttest

2.3 ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามปัจจัยสาเหตุคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การได้รับการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ

ความมั่นใจในตนเอง (ก่อนและหลังการทดลอง) และทำการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนา (หลังการทดลอง)

3. การประเมินผลรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

จังหวัดมหาสารคาม

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยต้องการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มทดลองคือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน บ้านคอนแดง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยให้กลุ่มทดลองสมัครใจเข้าร่วมโครงการโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

3.1 ก่อนเริ่มดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้เป็นข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) จำนวน 5 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การพึ่งตนเอง 2) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 3) การได้รับการฝึกอบรม 4) ภาวะผู้นำ 5) ความมั่นใจในตนเอง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นระยะเวลา 6 เดือน

3.3 หลังดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งเป็นข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) จำนวน 5 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การพึ่งตนเอง 2) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 3) การได้รับการฝึกอบรม 4) ภาวะผู้นำ 5) ความมั่นใจในตนเอง แล้วนำข้อมูลก่อนการทดลอง และหลังการทดลองมาทำการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : Repeated Measures: MANOVA) และทำการประเมินความพึงพอใจ (หลังการทดลอง) ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล

ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรหลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มทดลอง ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลองใช้
รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปร	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	40	3.21	.57	3.56	.57
2. การได้รับการฝึกอบรม	40	1.67	.47	2.00	.56
3. ภาวะผู้นำ	40	2.87	.57	3.40	.80
4. ความมั่นใจในตนเอง	40	2.88	.62	3.21	.77
5. การพึ่งตนเอง	40	2.82	.54	3.16	.61

ผลการเปรียบเทียบคะแนนตัวแปรหลังการดำเนินการ ในกลุ่มทดลอง ในทุกตัวแปรตามรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แบบ Multivariate Test ดังแสดงในตาราง ที่ 19

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบคะแนนตัวแปรก่อนและหลังการทดลอง ในทุกตัวแปรตามรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แบบ Multivariate Test

Effect		Value	Hypothesis df	F	Sig.
Intercept	Pillai's Trace	.991	5.000	1637.921*(a)	.000
	Wilks' Lambda	.009	5.000	1637.921*(a)	.000
	Hotelling's Trace	110.670	5.000	1637.921*(a)	.000
	Roy's Largest Root	110.670	5.000	1637.921*(a)	.000
GROUP	Pillai's Trace	.366	5.000	8.549*(a)	.000
	Wilks' Lambda	.634	5.000	8.549*(a)	.000
	Hotelling's Trace	.578	5.000	8.549*(a)	.000
	Roy's Largest Root	.578	5.000	8.549*(a)	.000

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ค่าสถิติ MANOVA การเปรียบเทียบโดยการทดสอบ Multivariate จากพิจารณา โดยใช้การทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace, และ Roy's Largest Root พบว่า มีค่า Significant ที่ระดับ .000 เท่ากัน แสดงว่า

หลังการทดลองในรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แล้ว ผลที่เกิดขึ้นโดยรวม ของก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น มีผลทำให้เกิดการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม ทุกตัวแปร ในกลุ่มทดลอง แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ทราบว่าแตกต่างกันที่ด้านใด หรือตัวแปรตามใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างในแต่ละตัวแปรตามต่อไป โดยใช้การทดสอบแบบ ทีละตัวแปร (Univariate Test) ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรแบบและการทดสอบทีละตัวแปร Univariate Test

Source	Dependent Variable	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
GROUP	1. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	2.500	1	2.500	7.549*	.007
	2. การได้รับการฝึกอบรม	2.113	1	2.113	18.778*	.000
	3. ภาวะผู้นำ	5.676	1	5.676	11.710*	.001
	4. ความมั่นใจในตนเอง	2.113	1	2.113	4.305*	.041
	5. การพึ่งตนเอง	2.202	1	2.202	6.654*	.012

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 เป็นการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าตัวแปรทุกตัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมี 5 ตัวแปรที่มีค่า Significant ไม่เกิน .05 ตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างในแต่ละตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรด้าน ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองและหลังการ ทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .007 ตัวแปรด้านการได้รับการฝึกอบรมมีผล การทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .000 ตัวแปรด้านภาวะผู้นำมีผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวแปรด้านความมั่นใจใน

ตนเอง มีผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .041 และตัวแปรด้านการพึ่งตนเองมีผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .012

จากการทดสอบแบบ Univariate Test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรที่ละ

ตัวแปร พบว่า ทั้ง 5 ตัวแปรคือ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการได้รับการฝึกอบรม ด้านความมั่นใจในตนเอง ด้านภาวะผู้นำ และการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีค่า Significant น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 สรุปได้ว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย การได้รับการฝึกอบรม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความมั่นใจในตนเอง ภาวะผู้นำ และการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ตัวแปร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนใน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

(n = 40)

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเองมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	4.79	0.41	มากที่สุด
2. ประชาชนทราบความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเอง	4.50	0.51	มากที่สุด
3. ประชาชนสามารถเลือกกิจกรรมการพัฒนาการพึ่งตนเองที่เหมาะสมได้	4.79	0.41	มากที่สุด
4. ประชาชนสามารถบอกเทคนิคการพัฒนาการพึ่งตนเองได้	4.53	0.51	มากที่สุด
5. ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการพึ่งตนเอง	4.50	0.56	มากที่สุด
6. ประชาชนสามารถบอกวิธีการในพัฒนาการพึ่งตนเองได้	4.53	0.56	มากที่สุด
7. ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการพึ่งตนเอง	4.59	0.50	มากที่สุด
8. สมาชิกทุกคนในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี	4.56	0.50	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
9. สมาชิกทุกคนในครัวเรือนมีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ	4.65	0.49	มากที่สุด
10. ประชาชนสามารถวางแผนในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้	4.79	0.41	มากที่สุด
11. ประชาชนสามารถจัดจำหน่ายผลผลิตจากกิจกรรมพัฒนาการพึ่งตนเองได้	4.56	0.66	มากที่สุด
12. ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้	4.59	0.50	มากที่สุด
13. ประชาชนได้เรียนรู้กิจกรรมพัฒนาการพึ่งตนเองกับปราชญ์ชุมชนและประชาชนต้นแบบในชุมชน	4.79	0.41	มากที่สุด
14. ประชาชนมีความเป็นผู้นำการพัฒนาการพึ่งตนเอง	4.56	0.50	มากที่สุด
15. เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสามารถนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	4.62	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า ภายหลังจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.07)

จากการสังเกตพฤติกรรมของประชาชนในบ้านคอนแดง ภายหลังจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยและผู้นำชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี

1.1 ประชาชนในหมู่บ้านคอนแดงมีชุดความรู้เรื่อง การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์

สูงสุด การเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ การปลูกผักสวนครัว และการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช เพราะมีปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้ในหมู่บ้าน

1.2 มีเมล็ดพันธุ์พืชผักไว้เพาะปลูกเอง ไม่ต้องซื้อจากตลาดซึ่งมีราคาแพงและมี

สารเคมี

1.3 การจ้างแรงงานในหมู่บ้านช่วยในการขุดบ่อปลา

1.4 มีการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์พืชผักกับเครือญาติและญาติให้กับเพื่อนบ้านใน

ราคาถูก

1.5 มีการวางระบบน้ำทิ้งจากใช้ในครัวเรือนมาใช้ในการรดน้ำพืชผัก เป็น
การประหยัดน้ำ และใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ

2.1 ประชาชนลดรายจ่ายการซื้ออาหารจากพ่อค้ารถพุ่มพวง เพราะมีผักสวนครัวไว้
รับประทานเองในครัวเรือน

2.2 มีเก็บออมเงินจากการขายสินค้าในหมู่บ้านไว้เป็นทุนและใช้หนี้

3. การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 มีการจัดการน้ำเพื่อการเพาะปลูก โดยการใช้ที่เหลือใช้จากครัวเรือน เช่น
การอาบน้ำ ซักผ้า ล้างจาน มารดน้ำพืชผัก

3.2 ได้ปลูกผักสวนครัว ในบริเวณบ้าน ทำให้เกิดสวยงามร่มรื่น และไม่ได้ซื้อพันธุ์
พืชจากภายนอกเพราะมีการแบ่งปันให้เครือญาติและเพื่อนบ้าน

3.3 ลดค่าใช้จ่ายการซื้อปุ๋ยเคมีเพราะใช้มูลของไก่ (จี้ไก่) ไปปรับปรุงดิน

3.4 มีอาหารที่ใช้บริโภคในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ทั้งพืชผักสวนครัว เนื้อสัตว์
เช่น ไก่ ปลาเป็นอาหารหลัก ไม่ต้องซื้ออาหารถุง หรืออาหารจากรถพุ่มพวง และยังเป็นการช่วย
ลดปริมาณขยะในหมู่บ้านด้วย

4. การพึ่งตนเองด้านจิตใจ

4.1 มีการรู้จักแบ่งหน้าที่ และเวลาในการทำงานบ้าน เช่น ช่วงเช้านำไปโรงเรียน
ลูกๆ จะช่วยพ่อแม่รดน้ำผักก่อนไปโรงเรียน และหลังเลิกเรียนช่วยให้อาหารไก่และปลา ส่วนพ่อแม่
จะใช้เวลาหลังทำงานมาทำแปลงผัก และเดินขายสินค้าในหมู่บ้าน

4.2 ประชาชนรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักการให้ โดยการนำพืชผัก ส่วนที่
เหลือจ่ายรับประทานในครัวเรือนไปแจกจ่ายให้กับเครือญาติ และเพื่อนบ้าน และบางส่วนก็นำไป
ขายในหมู่บ้านในราคาถูก

4.3 มีความภูมิใจที่มีสามารถพึ่งตนเองได้ สร้างรายได้เสริมและช่วยแก้ไขปัญหาปาก
ท้อง ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้

5. การพึ่งตนเองด้านสังคม

5.1 มีความสัมพันธ์ในครอบครัวและในหมู่บ้านดีขึ้น รักใคร่เอื้ออาทร ช่วยกันทำ

กิจกรรมต่างๆ

5.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของประชาชนด้วยกัน และ

มีการประชุมปรึกษาร่วมกันวางแผนแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน

5.3 เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและมีความสามัคคีในชุมชนร่วมมือกัน

ยอมรับแนวคิดของปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนต้นแบบในชุมชน

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้ ในการวิจัยระยะที่ 1 ตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4) ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย 5) ภาระหนี้สิน 6) ความมั่นใจในตนเอง 7) การได้รับการฝึกอบรม 8) ภาวะผู้นำ และ 9) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อนำเข้าสมการ โครงสร้างเชิงเส้น โดยใช้โปรแกรม LISREL เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวแบบจำลองสมมติฐาน ซึ่งมีค่าสถิติเป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบ พบว่า มีตัวแปรเพียง 6 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) การได้รับการฝึกอบรม 4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 5) ความมั่นใจในตนเอง และ 6) ภาวะผู้นำ โดยสามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรผลลัพธ์ ได้ร้อยละ 79.60 และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน 2) กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชนจากการดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม ได้ข้อค้นพบที่มีลักษณะการพึ่งตนเองที่ร่วมกันและสอดคล้องกับปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) อายุของหัวหน้าครัวเรือน 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถเป็นแรงงาน และสามารถหารายได้ให้กับครอบครัวได้ 3) การได้รับการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกและการเรียนรู้จากจากปราชญ์ในชุมชน ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษพ่อแม่ญาติพี่น้อง และการฝึกฝนด้วยตนเอง 4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวให้มีกิจกรรมร่วมกัน 5) ความมั่นใจในตนเอง โดยการพัฒนาฝึกฝนด้วยตนเอง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น และ

6) ภาวะผู้นำ โดยการสร้างแกนนำการพึ่งตนเอง ทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ในการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยจากการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์

ข้อมูล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 นำมาจัดกลุ่มเพื่อนำมาสร้างเป็นร่างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพล ทั้ง 6 ตัวแปรนั้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างกิจกรรมการพัฒนาได้ 4 ตัว คือ 1)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว 2) การได้รับการฝึกอบรม 3) ภาวะผู้นำ และ 4) ความมั่นใจในตนเอง ส่วนอีก 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) อายุ และ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน นั้นไม่สามารถจัดกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลและครอบครัว ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงได้ จึงนำเฉพาะ 4 ปัจจัยที่สามารถจัดกระทำการพัฒนาได้มาสร้างรูปแบบการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน และได้ทำการร่างรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามทิศทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้กิจกรรมตามปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการพึ่งตนเอง ทั้ง 4 ตัวแปร จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 แบ่งเวีก แบ่งงาน สานสัมพันธ์ครอบครัว กิจกรรมที่ 2 ต้มโฮมพาแลง กินข้าวนำกัน กิจกรรมที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 4 การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กิจกรรมที่ 5 การเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ กิจกรรมที่ 6 การปลูกผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง กิจกรรมที่ 7 การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช กิจกรรมที่ 8 อาหารท้องถิ่น ตลาดชุมชน กิจกรรมที่ 9 การพัฒนาแกนนำพึ่งตนเอง และกิจกรรมที่ 10 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนพอเพียง พึ่งตนเองได้

จากนั้นการวิจัยระยะที่ 3 เมื่อผู้วิจัยได้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ผ่านกระบวนการวิจัย กระบวนการสนทนากลุ่ม และกระบวนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 10 กิจกรรม ไปทดลองดำเนินการ และกำหนดให้มีการประเมินผลก่อนและหลังการดำเนินงานของกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ผลที่เกิดขึ้น โดยรวมของก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ

ทดลอง และประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

กระบวนการดำเนินการวิจัย รูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียง สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 กระบวนการดำเนินการวิจัยรูปแบบพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง